

та патриаршия. Веднага населението подема мощна кампания по набиране на подписи и подготвя махзари с искане за включването и на тези български етнически територии в диоцеза на Екзархията. Отношението между българи и патриаршеските духовници в Македония се изостря до краен предел. През 1871 г. в Солун на българските свещеници е забранено да служат на черковнославянски език, което поражда силно недоволство сред населението⁵². Битолчани изпращат писмо до правителството през 1872 г. с молба да се откъснат от Цариградската патриаршия⁵³. Във Велешката епархия не се допуска „нито едно духовно лице, което признава патриарха за глава на българската черква“⁵⁴.

Ответната реакция на гръцките владици в епархиите в Македония е остра. В дописка до в. „Македония“ от Серес се казва, че гръцкото духовенство „прибягва до най-подлите средства, за да може да поддържа властта си“. Свещеник Петър отказва да чете афорезма на гръцки език на 24 май, за което владиката издейства той да бъде арестуван⁵⁵. Пак от Серес „явяват, че между гърците и българите ожесточената борба се увеличава все повече и повече. Серските села захванали да се пробуждат“⁵⁶. В Солун напрежението ескалира в непосредствени сблъсъци. В „Свобода“ алармира, че някои гърци съставят съзаклатие и готвят избиване на онези българи, които се отричат от патриарха⁵⁷. Гръцкият владика в Костур изпраща хора да убият един български свещеник⁵⁸. В Охрид архиереят също бил наменен в организираното преследване и убийствата на български свещеници и учители⁵⁹. От Неврокоп (дн.Гоце Делчев), съобщават във в. „Независимост“ през 1873 г., че гърците по различен начин вредят на българите⁶⁰. В Костур „гърците са се въоръжили от главата до петите и решили да убият панславизма и да го закопаят под развалините на турско-гръцкия съюз“, известява в. „Независимост“ 1874 г.⁶¹

През 1874 г. вълна от „махзари“ и протестни писма на българи от Македония „залива“ правителството в Цариград и българския екзарх. В. „Независимост“ съобщава, че Серска, Мелнишка и Драмска епархии протестират срещу несправедливостите от гръцка и турска страна и подготвят своя депутация в османската столица. От Македония са изпратени до екзарха около 100 протеста, в които се описват злодеянията на фанариотите и насилията на местните власти⁶². Българите от Солун пък отправят писма до Екзархията „да ги приеме в своите обятия“⁶³. През 1874 г. и от Дебър са прогонени гръцките духовници и населението приема само екзархийските свещеници⁶⁴.

След Берлинския диктат от 1878 г., по силата на който Македония е върната в границите на Османската империя, Екзархията остава единствената официална родна институция в тези етнически български земи. Борбата на местното българс-